

Прва свеска часописа ИНФОТЕКА у петој години излагања доноси радове којима је већином заједничка кључна реч "дигиталне библиотеке" и који су саопштени на скуповима 2003. г. Чланак др Р. Мартина, објављен на ИФЛАНЕТ-у после 69. конференције ИФЛА-е, даје примере сарадње институција у САД, партнера који су наведени у самом наслову рада "**Сарадња и промена: архиви, библиотеке и музеји**". Сарадња, коју аутор назива стратегијом 21. века, директно је подржана дигитализацијом артефаката око којих се одвијало пословање ових институција, а који се, као извори информација, кориснику дигитализацијом припремају на још ефикасније и ефективније (ис)коришћење. Мало више светла усмерено је ка библиотекама и начинима финансирања ових кооперативних дигиталних пројеката.

Пет радова долазе нам са **међународне конференције у Констанци о виртуелним библиотекама**. Ц. Филд закључује у свом раду да "дигиталне и виртуелне библиотеке не значе крај за библиотеке и библиотекаре": они на изазову Интернета одговарају упорношћу у обезбеђивању квалитетних информација, обучавањем корисника за претраживање информација и база података, као и расположивошћу за комуникацију са њим током 24 часа дневно.

Проф. др Г. Невил се, у приказу револуције комуникације од открића штампе до дигиталне револуције, задржава на формату **MARC** и улози **OCLC**-а у стварању инфраструктуре за кооперативну изградњу централних онлајн каталога и ретроспективну конверзију. Лако дистрибуирање информација на Интернету и **WWW** и природна расположивост онлајн библиотечких каталога довели су корисницима електронске изворе информација. И дигитализација и сарадња између библиотека су од изузетне важности за њихово коришћење.

А колико се изазову корисности од дигиталне библиотеке супротстављају проблеми, видимо из представљања њихове изградње у високошколској установи. Иако у свом наслову има знак питања, **М. Е. Шебл** ставља знак једнакости између оног што, као "оно што нам треба", настаје изградњом дигиталне библиотеке (ДБ) с једне, и мноштва наметнутих задатака, с друге стране, водећи нас од обезбеђивања основе до услуга са додатом вредношћу.

Проф. др **Х. Ангелеску** описује заштиту грађе дигитализацијом и приступ дигиталним информацијама и указује на неколике дилеме

The first issue of the **INFOTEKA** journal in the fifth year of its publishing brings us mostly the papers that have a common key word "**digital libraries**" and were presented on conferences held in 2003. Dr. **R. Martin's** article "**Cooperation and exchange: archives, libraries and museums**", published on the **IFLANet** after the **69th IFLA Conference**, gives examples of the cooperation between certain USA institutions linked in partnership. The cooperation, named by the author "the strategy of 21st century", is directly supported by the digitization of the artefacts on which the activities of the institutions are based, and which, as information resources, are prepared by way of the digitization in order that users benefit from them efficiently and effectively. Some more light is shed on libraries and ways of funding cooperative digitization projects.

We publish five papers from the **international conference on virtual libraries** held in Constanta. Prof. **J. Field** concludes in her paper that "digital and virtual reference libraries do not mean the end to libraries and librarians": they meet to the challenge of the Internet Age by persistence in maintaining quality of the information, by user training to be good searchers of the Web and commercial databases, as well as by availability to communicate with user during reference service 24/7.

In his presentation of the communication revolution that spans from the invention of printing to the digital revolution, prof. dr. **G. Neavill** focusses on the **MARC** format and the role of the **OCLC** in the development of the infrastructure for cooperative building of the central online catalogues and retrospective conversion. Easy distribution of information on the Internet and **WWW**, as well as the inherent availability of online library catalogues brought electronic resources to users. Both digitization and cooperation between libraries are of the essential importance for this.

But one can see the true measure of the problems opposing the challenge of building a digital libraries in a text about digital library development in an academic institution. Though **M. A. Sheble** puts a question mark in the title of her paper, she equalizes the results emerged through digital library (DL) development ("just what we need") and the proliferation of tasks imposed, leading us from providing basics to providing added-value services.

Prof. dr. **H. Anghelescu** describes material preservation by digitization as well as the access to digital materials and indicates several

које настају, такође у пракси, нпр.: библиотеке не поседују стварно дигиталну грађу већ само право да јој приступају; процесом дигитализације се може довести у питање аутентичност дигиталних података, и др.

Представљајући програм "**Информационо друштво**" румунског **Националног института за истраживања и развој у информатици**, проф. др **Д. Банциу** наводи ангажовање библиотеке у три пројекта: 1. имплементација међубиблиотечке онлајн мреже; 2. образовни систем базиран на виртуелној библиотеци коју ће користити све категорије становништва; 3. виртуелна библиотека - која ради са пуним текстом, електронским књигама, аудио-видео и мултимедијалним информацијама.

Радови сарадника са Универзитета у Новом Саду, саопштени на **Стручном скупу 9. Скупштине Заједнице библиотека универзитета у Србији**, представљају нам из визуре истраживача, пројектаната и програмера резултате рада који има упориште у систему **БИСИС**, али и своје одредиште, које, као и све у информатичком друштву, као покретну мету, прати актуелна истраживања и развој на Интернету. Група аутора под вођством проф. др **Д. Сурла** приказује **Мрежну дигиталну библиотеку докторских, магистарских и дипломских радова**, пројекат којим овај Универзитет постаје члан међународне **Networked Digital Library of Theses and Dissertations**. Језгро њиховог система јесте **БИСИС** са својим текст сервером у којем је подржана вишејезичност и равноправни третман ћириличног и латиничног текста. Приказују у раду базу података, кључне документацијске информације за електронске документе који ће се складиштити и проназити у овој ДБ, као и коришћење софтверског система који обједињује и улоге људи кључних за рад ДБ: администратора система и факултета, библиотекара и аутора докумената.

Аутори др **Б. Милосављевић** и проф. др **З. Коњовић** представљају прошириви систем **XMIRS (Extensible Multimedia Information Retrieval System)** у два примера. Намењен је претраживању мултимедијалних докумената у којем се комуникација **XMIRS**-а са корисником одвија путем **XML** докумената, а текст сервер **БИСИС** омогућава претраживање докумената помоћу префикса и синтаксе језика **DIALOG**.

У чланку **М. Зарића** и проф. др **Д. Сурле** упознајемо се са **Иницијативом за отворене архиве (ОАИ)**, потом са имплементацијом **Протокола за прикупљање метаподатака (РМН)** у **Java** окружењу, као и са специфика-

dilemmas that arise in practice, e.g. libraries do not actually own digital materials but only rights to access them; digitization process may compromise the authentication of digital data, and so on.

By presenting programme "**The Information Society**" of the **Romanian National Institute for Researches and Development in Informatics**, prof. dr. **D. Banciu** mentions library engagement in three projects: 1. interlibrary online network implementation, 2. educational system based on a virtual library that will be used by all the categories of society; 3. virtual library that works with full-text, electronic books, audio-visual and multimedia information.

In their papers, presented on the **9th Professional Meeting of The Serbian Academic Library Association (SALA)**, the researchers from **The Novi Sad University** report their working results from the point of view of researchers, system developers and programers. Their work has its base in the **BISIS** system but its goals, as everything else in the information society, reflect actual investigations and the development on the Internet. Under the leadership of prof. dr. **D. Surla**, the group of authors introduces us to project by way of which **The Novi Sad University** became a member of the **Networked Digital Library of Theses and Dissertations**. The core of their system is **BISIS** with its text server that supports multilinguality and equal treatment of Cyrillic and Roman alphabets. They present a database, key documentation information of the electronic resources that will be archived and retrieved in the digital library, as well as the use of the software system which unifies the roles of the persons that are essential for the DL functioning: system administrator, faculty administrator, librarian and document author.

In two search examples, dr. **B. Milosavljević** and prof. dr. **Z. Konjović** describe the extensible system **XMIRS (Extensible Multimedia Information Retrieval System)** and its use. **XMIRS** is dedicated to multimedia document retrieval where its communication with user is executed via **XML** documents while the **BISIS** text server enables document searching by means of prefixes and syntax of the **DIALOG** language.

In **M. Zarić** and prof. dr. **D. Surla**'s paper one can familiarize oneself with the **Open Access Initiative (ОАИ)**, with an implementation (in the **Java** environment) of the **Protocol for Metadata Harvesting**, as well as with a specification of the

цијом формата **Даблинско језгро** који је захтевани формат метаподатака у ОАИ. Полазећи од значаја отвореног приступа архивама научних информација, сарадници у изградњи **Мрежне ДБ Универзитета у Новом Саду** усвојили су смернице Иницијативе и Протокола.

У свом предлогу решења централног каталога за локалне базе библиотечких записа, аутори **М. Видаковић** и проф. др **Зора Коњовић** представљају виртуелни каталог, у којем се претраживање по дистрибуираним базама реализује преко софтверских агената, и илуструју његову имплементацију преко локалних БИСИС библиотечких софтвера која не захтева обједињену базу библиографске грађе већ омогућава формирање мреже хетерогених библиотечких сервера.

Познати светски проблем у вези са дигитализацијом јесте дигитална подела (digital divide), тачније подељеност, колико између оних који немају информациону технологију и оних који је имају, толико и између оних који користе старе рачунарске системе и оних који користе Интернет технологију. Проф. **Ангелеску** указује, нпр., да се дигитални документи стварају и губе брже него што библиотеке могу да набаве нове технологије за приступ тим документима. У својој анализи развоја формата MARC записа - од ISO 2709, преко SGML, HTML до XML и MODS формата, аутор **Г. Будимир** подсећа на опстајање MARC записа у ISO 2709 формату упркос предностима које сада нуде XML и алати за обраду и пренос података преко Интернета.

Информације Заједнице у овој свесци обилују прилозима у свим рубрикама. Поменимо исцрпне приказе најновијих књига у нашој професији које потписују проф. др **Десанка Стаматовић** и проф. др **Јасна Јанићијевић**. О скуповима у 2003. пишу др **Г. Стокић-Симончић**, мр **Тања Остојић**, мр **М. Матић**, **М. Калapiш**, **Г. Љубановић**, мр **В. Жупан**. Из Школе за информатику и библиотекарство Универзитета Северне Каролине пише о тој високошколској установи **Д. Радовановић**. Вест из Конгресне библиотеке шаље г-дин **П. Пајић**, а своје библиотеке представљају колегинице **Н. Томић** и **Б. Поповић**. На крају свеске размениле су своје ставове **Б. Поповић** и др **С. Филипи - Матутиновић**.

Милена Матић, уредник

Dublin Core format which is the obligatory metadata format in the OAI. Bearing in mind the importance of the open access to the scientific information archives, the developers of the Networked Digital Library of the Novi Sad University have adopted the guidelines for the OAI and PMH.

In their solution of a central catalog for local library record databases, **M. Vidaković** and prof. dr. **Z. Konjović** propose a virtual catalog in which distributed database searches are done by software agents. The catalog implementation, which is illustrated in the text through the local BISIS library software, does not require any unified bibliographic record database but enables networking of the heterogeneous library servers.

A well-known world problem related to the digitization is a digital divide, that is, a separation between those who have not information technology and those who have it, as well as between those who use old computer systems and those who already apply the Internet technology. **Prof. dr. Anghelescu**, e.g. indicates that digital documents appear and disappear before libraries can buy new technologies for accessing the documents. In an analysis of the development of the MARC record formats - from the ISO 2709, SGML and HTML to the XML and MODS formats, the author **G. Budimir** reminds us of the survival of MARC records in the ISO 2709 format despite the advantages offered now by XML and the tools for data processing and transfer via Internet.

This issue's "Information from SALA" section abounds with contributions in all its regular columns, to mention only the reviews of new books in the field of librarianship signed by prof. dr. **Desanka Stamatović** and prof. dr. **Jasna Janićijević**. Dr. **G. Stokić-Simončić**, **T. Ostojić**, **M. Matic**, **M. Kalapiš** and **V. Župan** write about various professional meetings. As a student of the North Caroline University, **D. Radovanović** presents its **School of the Information and Library Sciences**. **Mr. P. Pajić** sends short news from the **Library of Congress**. **N. Tomić** and **B. Popović** present their libraries. At the end of the issue **B. Popović** and dr. **S. Filipi Matutinović** exchange their attitudes on the actual networking of academic libraries in Serbia.

Milena Matic, Editor